

Czym różni się wiadomość od komentarza?

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Violetta Baran, *USA. 18-latek poleci w kosmos z Jeffem Bezosem*, dostępny w internecie: <https://wiadomosci.wp.pl/usa-18-latek-poleci-w-kosmos-z-jeffem-bezosem-6661766478367488a?nil=&src01=f1e45&src02=isgf> [dostęp 22.07.2021 r.].
- Źródło: Stefan Kisielewski, *Historia tubki z klejem*.
- Źródło: Paweł Z. Grochowski, Gabriela Opiła, *Najmłodszy astronauta poleci w kosmos 20 lipca*, dostępny w internecie: <https://www.urania.edu.pl/wiadomosci/najmlodszy-kosmonauta-poleci-w-kosmos-20-lipca> [dostęp 22.07.2021 r.].
- Źródło: Anna Tatarska, *Jak pudełko czekoladek. Najnowszy film Wesa Andersona na festiwalu w Cannes*, „Gazeta Wyborcza” 2021, nr z dn. 14 VII 2021, s. 16–17.
- Źródło: Emilia Dłużewska, *Jeden z najsłynniejszych obrazów świata wreszcie oglądamy w całości. Dzięki sztucznej inteligencji*, „Gazeta Wyborcza” 2021, nr z dn. 13 VII 2021, s. 17.

Czym różni się wiadomość od komentarza?

Źródło: domena publiczna.

Teksty prasowe, a szerzej – wszelkie wypowiedzi medialne można podzielić na dwa podstawowe rodzaje ze względu na stosunek nadawcy do ich treści: wypowiedzi informacyjne oraz opinie. W pierwszych z nich nadawca dba o to, by jak najrzetelniej informować odbiorcę o istniejącym stanie rzeczy. Natomiast w opiniach nadawca jest skoncentrowany na wyrażaniu własnych poglądów na określony temat, a także na przekonywaniu odbiorcy do swoich racji i przekonań.

Czy umiesz odróżniać te wypowiedzi? Co daje ci pewność, że korzystasz z dziennikarskiego przekazu, który jest obiektywny i szanuje twoje prawo do rzetelnej, zgodnej z prawdą informacji?

Warto znać cechy wypowiedzi dziennikarskich, aby w świadomy sposób uczestniczyć w procesie komunikacji medialnej.

Twoje cele

- Omówisz cechy wiadomości i komentarza.
- Scharakteryzujesz cechy gatunkowe wiadomości i komentarza w wybranych przykładach wypowiedzi dziennikarskich.
- Nazwiesz środki językowe charakterystyczne dla wiadomości i komentarza.
- Samodzielnie napiszesz wiadomość prasową.

Przeczytaj

Wiadomość a komentarz

Wiadomość i **komentarz** to jedne z podstawowych gatunków tekstów dziennikarskich. Wiadomość należy do wypowiedzi informacyjnych, występujących zwykle w postaci notatki, informacji, wiadomości, artykułu informacyjnego. Natomiast komentarz jest gatunkiem publicystycznym, jedną z form opinii prasowych (czy szerzej – medialnych), wyrazem przekonań autora na określony temat, np. w związku z jakimś wydarzeniem. Wiadomość prasowa ma cel informacyjny, dominuje w niej **komunikatywna (informatywna) funkcja wypowiedzi**, czyli zdania informujące o rzeczywistości, np. *Światowy Dzień Kota obchodzimy 17 lutego*. W komentarzu zaś, który ma charakter retoryczny, służący wyrażeniu opinii autora na dany temat, dominują **funkcje impresywna** (np. *nie powinnaś się tak ubierać*) i **ekspresywna** (np. *ten film jest cudowny/kiepski*) – w zależności od tego, czy w większym stopniu służy on wyrażaniu poglądów, ocen i uczuć autora wobec przedstawianych treści, czy też przede wszystkim ma cel **perswazyjny**, związany z oddziaływaniem na odbiorcę i wpływem na zmianę jego wiedzy, przekonań, postaw i działań.

Struktura tekstu informacyjnego według E.M. Wardłowa
1) lid streszczający istotę wiadomości (1 akapit).
2) Rozwinięcie informacji podanych w lidzie (2–4 akapity).
3) Tło (historia, przyczyny) opisywanych wydarzeń (najpóźniej do 6. akapitu).
4) Poszerzony opis aktualnych wydarzeń.
5) Rozwinięcie tła.

Źródło: Tomasz Piekot, *Dyskurs polskich wiadomości prasowych*, Kraków 2006, s. 61.

Przykłady wiadomości i komentarza

Wiadomości i komentarze znajdujemy w każdej gazecie codziennej. Są nimi na przykład teksty prasowe dotyczące bieżących tematów społecznych, politycznych, a także kultury i sztuki. Poniżej zaprezentowano przykłady wiadomości i komentarzy dziennikarskich.

Wiadomość

Emilia Dłużewska

“Jeden z najsłynniejszych obrazów świata wreszcie oglądamy w całości. Dzięki sztucznej inteligencji

„Straż nocna” Rembrandta została przycięta na początku XVIII wieku, bo nie mieściła się w amsterdamskim ratuszu. Po 300 latach wreszcie można ją oglądać w całości.

Co zrobić z obrazem, który jest piękny, ale za duży, by zmieścić się na wydzielonym dla niego fragmencie ściany? Przyciąć, oczywiście.

Tak przynajmniej uznały władze Amsterdamu, które w 1715 r.

postanowiły wyeksponować w ratuszu ukończoną 73 lata wcześniej

„Straż nocną” (obraz znany też pod tytułem „Wymarsz strzelców”)

Rembrandta. Dzieło holenderskiego mistrza pierwotnie wisiało

w Kloveniersdoelen, siedzibie straży obywatelskiej w Amsterdamie.

Ściany w ratuszu okazały się nieco mniejsze, obraz nachodziłby na drzwi – Holendrzy przycięli go więc na wymiar.

Najwięcej, bo niemal 60 cm, ubyło „Straży nocnej” z lewej strony.

Górna część obrazu została przycięta o blisko 23 cm, dolna o 12 cm, a prawy bok zmalał o 7 cm. Nadal jest pokaźny: ma wymiary 4,54 na 3,79 m.

Odcięte fragmenty płótna nie zachowały się do dziś. Wiadomo

jednak, co na nich było, bo Frans Banninck Cocq, przywódca straży (na obrazie namalowany w centrum, w czarnym mundurze

przepasany czerwoną szarfą), zaraz po ukończeniu obrazu przez Rembrandta zamówił jego kopię u malarza Gerrita Lundensa.

„Straż nocna” Lundensa, namalowana jeszcze na podstawie oryginalnej wersji obrazu, zachowała się do dziś. Jest jednak wyraźnie niedoskonała – różnią się kolory, światło, detale.

Historycy sztuki zdawali sobie sprawę, że z arcydzieła Rembrandta zniknęło dwóch członków straży i chłopiec z halabardą namalowani z lewej strony, fragmenty budynku straży i mostu, po którym przechodzą jej dowódcy, oraz część hełmu mężczyzny znajdującego się na prawym skraju płótna. Przez dziesięciolecia mogliśmy jedynie wyobrazić sobie, jak one wyglądały. Teraz w końcu możemy je zobaczyć – a to dzięki sztucznej inteligencji. [...]

Brakujące fragmenty „Straży nocnej” muzealnicy odtworzyli, korzystając z technologii sieci neuronowych. W uproszczeniu działa ona tak: komputerowi dostarcza się bardzo wielu przykładów problemów, które nas interesują, i ich rozwiązań. Sztuczna inteligencja przetwarza je i na tej podstawie znajduje rozwiązania podobnych problemów. [...]

Uzupełnione o brakujące kawałki arcydzieło można oglądać na żywo w Rijksmuseum w Amsterdamie. A na stronie internetowej muzeum znaleźć filmy, zdjęcia i wpisy dokumentujące cały proces (w języku angielskim). [...]

Źródło: Emilia Dłużewska, *Jeden z najsztywniejszych obrazów świata wreszcie oglądamy w całości. Dzięki sztucznej inteligencji*, „Gazeta Wyborcza” 2021, nr z dn. 13 VII 2021, s. 17.

Komentarz

((Anna Tatarska

Jak pudełko czekoladek. Najnowszy film Wesa Andersona na festiwalu w Cannes

Na tego kuriera trzeba było czekać wyjątkowo długo. Ale czego on nie przyniósł! Wyczekiwany „Kurier francuski z Liberty, Kansas Evening Sun:”, najnowszy, gwiazdorsko obsadzony film Wesa Andersona, właśnie zadebiutował w Cannes i wzbudził entuzjazm publiczności.

Ogłoszony jako jeden z pierwszych uczestników canneńskiego Konkursu Głównego w ubiegłym roku „Francuski kurier” (*The French Dispatch*) Wesa Andersena przeleżał na półce kilkanaście miesięcy, gdy w związku z pandemicznymi komplikacjami festiwal przełożono z maja 2020 na lipiec 2021 r. Ta wierność Cannes jest jednak zrozumiała. Trudni wyobrazić sobie lepsze miejsce na debiut tego tytułu. Pochodzący z teksasu Anderson od dłuższego czasu mieszka we Francji i jak sam przyznaje, „chciał zrobić film, który będzie nawiązywał do francuskiego kina”. [...].

Pudełko czekoladek

„Francuski kurier” to niezwykle precyzyjna zbieranina literackich tropów, aluzji i intertekstualnych nawiązań. Zgodnie z oczekiwaniami ujęte zostały one w formę, w której każdy włos ek swetra i kosmyk włosów ułożone są zgodnie z drobiazgowym planem. [...]

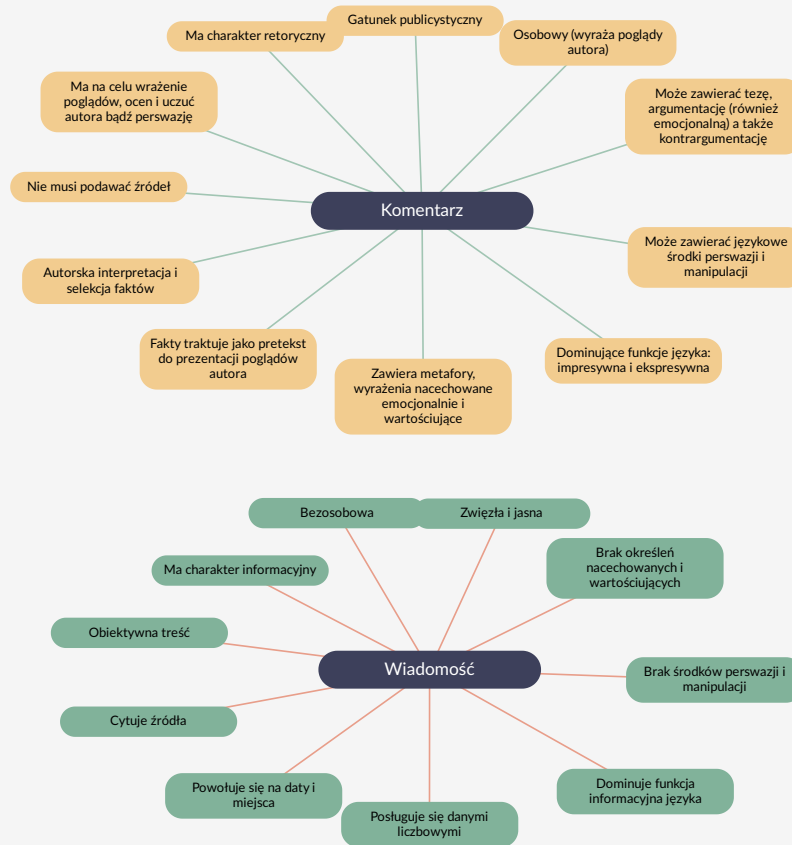
„Kurier” to filmowy odpowiednik pudełka pełnego takich czekoladek. W choreografii kolorowych kuleczek nie ma miejsca na przypadek, każda trufelka została starannie zawinięta w pastelowy papierek i równiusieńko ułożona.

Jak przy każdym swoim projekcie reżyser sięga po stały zestaw współpracowników... Zgodnie z tradycją oko cieszą także mikroskopijne, ale zapadające w pamięć epizody. [...]

„Francuski kurier” to bez dwóch zdań list miłosny do prasy drukowanej, do czasów, które w Polsce symbolizowałaby złota era magazynu „Przekrój”. Nie tylko treść, ale też forma były traktowane z najwyższą powagą, uznawane za sztukę. Ten list czyta się z tym większym wzruszeniem, że te czasy, którym hołd oddaje Anderson, bezpowrotnie minęły.

„Francuski kurier”, ujęty w bezbłędnie symetryczne kadry przez Adama Yeomana, łatwo podsumować hasłem „typowy Anderson” (lub „Anderson na sterydach”). Jednak być może to najodważniejszy film Amerykanina.

Źródło: Anna Tatarska, *Jak pudełko czekoladek. Najnowszy film Wesa Andersona na festiwalu w Cannes*, „Gazeta Wyborcza” 2021, nr z dn. 14 VII 2021, s. 16–17.

Słownik

ekspresywna funkcja języka

funkcja wypowiedzi językowej związana z wyrażaniem siebie przez nadawcę; w sposób dominujący ujawnia się w wypowiedziach ekspresywnych, wyznaniach, zwierzeniach, wypowiedziach autotematycznych (których przedmiotem jest sam nadawca)

impresywna funkcja języka

funkcja wypowiedzi językowej związana z oddziaływaniem na odbiorcę; w sposób dominujący ujawnia się w nakazach, rozkazach, zaleceniach, poleceniach i wszelkiego rodzaju wypowiedziach perswazyjnych

komunikatywna (informatywna) funkcja języka

funkcja związana z przedstawianiem rzeczywistości w wypowiedzi językowej

komentarz

gatunek wypowiedzi publicystycznej, służący przedstawieniu opinii autora oraz przekonaniu odbiorcy do określonych racji, przekonań lub postaw w odniesieniu do określonego tematu

lid

wstęp w tekście prasowym

perswazja

(łac. *persuasio* – przekonywanie) oddziaływanie na odbiorcę w celu przekonania go do przyjęcia pewnych twierdzeń, zmiany przekonań lub postaw albo podjęcia jakiegoś działania

wiadomość

gatunek dziennikarskiej wypowiedzi informacyjnej służący maksymalnie obiektywnemu przedstawieniu faktów

Schemat

Polecenie 1

Jakie cechy powinna mieć obiektywna wypowiedź dziennikarska? Odpowiedz pisemnie, odwołując się do schematu interaktywnego. Uzasadnij swoje zdanie.

Zapoznaj się z podanym fragmentem felietonu Stefana Kisielewskiego i wynotuj jego cechy stylistyczne, odwołując się do podanego schematu.

((Stefan Kisielewski

Historia tubki z klejem

Kupiłem sobie klej: syndetikon w tubce. Poradzono mi, abym szyjkę tubki przekłuł szpilką, co też zrobiłem. W ten sposób z przodu powstała dziurka, przez którą za pociśnięciem wychodzić miał klej. Niestety dziurka była zbyt mała i klej wychodził ledwo ledwo. Zirytowany, pocisnąłem mocniej, ale wtedy tubka pękła i z boku zrobiła się duża dziura, przez którą wylazło sporo kleju, plamiąc mi palce.

W ten sposób były już dwie dziury, przy czym oczywiście więcej wychodziło przez duże pęknięcie niż przez maleńką dziurkę legalną. Wobec tego postanowiłem poczekać, aż zewnętrzna, na powietrzu się znajdująca warstwa kleju w dużej dziurze zastygnie, tworząc w ten sposób korek naturalny, a tymczasem powiększyć dziurkę z przodu, wiercąc w niej szpilką. Tak też zrobiłem, przy wierceniu jednak szpilką w twardym i gęstym kleju zdarzyła się mała katastrofa: szpilka skrzywiła się i wykłuła w drugim boku tubki jeszcze jedną dziurkę. W ten sposób dziur było już obecnie trzy.

Badałem je, przyciskając koniec tubki palcami, i stwierdziłem, że hierarchia wychodzenia kleju była teraz następująca: najwięcej wylaziło przez owo duże pęknięcie, później przez dziurkę zrobioną ostatnio szpilką, najmniej przez legalny otwór w szyjce. W dodatku jakkolwiek by się tubkę trzymało, musiało się mieć poplamione palce, a w ogóle połowa zawartości tubki wylazła mi już do ręki, sklejając kciuk ze środkiem dłoni, tak że postanowiłem wyskrobać to miejsce nożyczkami od „manikiuru”, co mi, lewą ręką, poszło bardzo niesporo; w rezultacie

skaleczyłem się dotkliwie i musiałem odłożyć tubkę na dziesięć minut, w czasie których na przemian jodynowałem rękę i obmywałem ją z kleju. Powróciwszy do tubki stwierdziłem, że wszystkie trzy dziurki zastygły teraz na kamień, wobec czego nastąpiło zrównanie szans między nimi i można było rozpocząć całą akcję od początku. Postanowiłem jeszcze raz przebić szyjkę szpilką, lecz w porę przypomniałem sobie, że znowu może się to skończyć jej (szpilki) skrzywieniem i wybiciem przypadkowej, niepożądanego dziury. Wobec tego postanowiłem obciąć narosły u wylotu szyjki skamieniały klej scyzorykiem. Tak też zrobiłem, lecz mimo to za pociskaniem tubki nic nie wychodziło, widocznie wewnątrz szyjki utworzył się jakiś skrzep ze stwardniałego kleju, skrzep sięgający daleko w głąb. Wobec tego zdecydowałem się obciąć scyzorykiem całą szyjkę. Była ona metalowa, toteż długo i mozolnie ją piłowałem, gdy nagle znów nastąpiła katastrofa: najwidoczniej za mocno przyciskałem szyjkę scyzorykiem, wytworzyło się parcie i oto wszystkie blizny po poprzednich dziurach otworzyły się, a prócz tego klej znalazł sobie jeszcze jedno, tym razem generalne ujście, bo cały tył tubki odwinął się, tworząc szeroki kanał, którym reszta zawartości wytoczyła mi się do ręki i na ubranie. W ten sposób wszystko się skończyło: niepotrzebną już tubkę, a raczej to, co nią kiedyś było, wyrzuciłem do kubła ze śmieciami (śmieci zresztą natychmiast się posklejały), umyłem ręce, oczyściłem ubranie i, zmęczony nieco oraz zbaraniały, usiadłem przy oknie.

Taka jest historia tubki z klejem. A teraz zważmy: czy historia ta nie przypomina kubek w kubek ludzkiego życia? Wszak z życiem jest tak samo: ciągle coś „nie wychodzi”, panuje, jak mówił Gombrowicz, „ogólna niemożność”, co jedną dziurą wejdzie, to drugą wyjdzie. Jeśli jesteś zdolny, to jesteś brzydki, jeśli jesteś przystojny, to jesteś niezdolny, jeśli jesteś i przystojny, i zdolny, to nie masz czasu, a jeśli masz czas, to znów nie masz pieniędzy. Jeśli zaś jesteś i zdolny, i przystojny, a także masz czas i pieniądze, to wtedy wybucha wojna i głupi Hitler zwała ci się na łeb na długie sześć lat, a gdy Hitlera diabli wreszcie biorą, okazuje się,

żeś już stary i na nic nie masz ochoty. Gdy chcesz flirtować, to musisz pracować, gdy przestajesz pracować, okazuje się, że nie ma z kim flirtować, jeśli ona ci się podoba, to ty się jej nie podobasz, a ta, której ty się podobasz, nie podoba się tobie, jeśli zaś oboje podobacie się sobie, to ty wyjedziesz, a ona przez ten czas umrze. Jeśli masz coś do powiedzenia, to nie chcą cię słuchać, a gdy już chcą cię słuchać, okazuje się, żeś zapomniał, coś miał mówić. [...].

Źródło: Stefan Kisielewski, *Historia tubki z klejem*.

Polecenie 3

Przekształć podany fragment felietonu Stefana Kisielewskiego na tekst informacyjny. Pamiętaj o cechach charakteryzujących obiektywną wiadomość dziennikarską.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Uzupełnij zdanie dotyczące dominujących funkcji językowych w wiadomości i komentarzu.

W wiadomości dominuje funkcja językowa, związana z informowaniem o rzeczywistości, natomiast w komentarzu ujawniają się przede wszystkim dwie funkcje: – dotycząca samego nadawcy, oraz – służąca oddziaływaniu na odbiorcę.

Ćwiczenie 2

Przyporządkuj wypowiedziom informacyjnym i publicystycznym właściwe gatunki.

Wypowiedzi informacyjne

opinia

recenzja

notatka prasowa

wiadomość

komentarz

Wypowiedzi publicystyczne

artykuł informacyjny

Ćwiczenie 3

Przyporządkuj typom wypowiedzi dziennikarskiej ich cechy.

Wiadomość

neutralność języka

nacechowanie języka

nastawienie na fakty

Komentarz

nastawienie na opinie

obiektywizm

subiektywizm

Ćwiczenie 4

Zastanów się, które działy w dziennikach powinny zawierać same informacje, a w których mogą znaleźć się komentarze. Swoją odpowiedź uzasadnij.

Ćwiczenie 5

Zaznacz środki stylistyczne i retoryczne we fragmencie komentarza Magdaleny Środy do mowy noblowskiej Olgi Tokarczuk. Oznacz zielonym kolorem epitety, niebieskim – metafory, czerwonym – pytania retoryczne, fioletowym – paralelizm.

 pytanie retoryczne

 metafora

 paralelizm

 epitet

Na razie my, zaborczy chciwcy, grabimy go [świat], rozmieniając na nieograniczoną ilość towarów i sensacji. Kto lub co zatrzymać to może? Pisarz i jego czułość.

Czułość, czyli „najskromniejsza odmiana miłości”, tej, której się nie przysięga, ale która pojawia się wszędzie tam , gdzie z uwagą i skupieniem spoglądamy na drugi byt i współdzielimy jego los.

Że dzieć się może tak tylko w wyobraźni? Ale wyobraźnia przygotowuje zmianę świata, a „wyobrażanie sobie jest pierwszym stadium istnienia”. Rolą literackiej narracji jest dawanie przedsmaku tego, co mogłoby istnieć.

Źródło: Magdalena Środa, *Pisarz i jego czułość*, Gazeta Wyborcza 9.12.2019, WWW:

<https://wyborcza.pl/7,75968,25494696,pisarz-i-jego-czulosc.html> [dostęp 22.07.2021].

Porównaj ze sobą przytoczone fragmenty tekstów prasowych i zdecyduj, który z nich ma cechy charakterystyczne dla prasowej wiadomości, a który – dla komentarza. Swoją odpowiedź uzasadnij.

((Gabriela Opiła, Paweł Z. Grochowski

Najmłodszy astronauta poleci w kosmos 20 lipca

Wtorkowy lot New Shepard będzie wyjątkowy. Nie dość, że w pierwszym locie rakiety Blue Origin poleci sam szef firmy Jeff Bezos, to na pokład zabierze jeszcze swojego brata Marka Bezosa, 82-letnią Wally Funk, najstarszą kandydatkę na astronautkę oraz czwartego pasażera, który może zostać najmłodszym astronautą w historii.

15 lipca (czwartek) na stronie Blue Origin pojawiła się informacja, że czwartym pasażerem rakiety New Shepard będzie 18-letni Oliver Daemen.

To oznacza początek działalności komercyjnej New Shepard, a Oliver reprezentuje nowe pokolenie ludzi, którzy pomogą nam zbudować drogę do kosmosu – powiedział Bob Smith, dyrektor generalny Blue Origin.

Informacja ta zaskoczyła wielu obserwatorów, którzy spodziewali się, że czwartym pasażerem będzie tajemniczy milioner, który wygrał licytację biletu za 28 mln dolarów. Okazuje się, że nie mógł on polecieć w pierwszym locie New Shepard, ponieważ ma w tym czasie inne zobowiązania. Ale weźmie udział w innym locie w przyszłości.

Źródło: Paweł Z. Grochowski, Gabriela Opiła, *Najmłodszy astronauta poleci w kosmos 20 lipca*, dostępny w internecie: <https://www.urania.edu.pl/wiadomosci/najmlodszy-kosmonauta-poleci-w-kosmos-20-lipca> [dostęp 22.07.2021 r.].

((Violetta Baran

USA. 18-latek poleci w kosmos z Jeffem Bezosem

Oliver Daemen jest synem właściciela holenderskiej firmy inwestycyjnej. Jak poinformowała firma Blue Origin, ukończył w zeszłym roku liceum i ma licencję pilota. Od dzieciństwa fascynuje go kosmos i rakiety kosmiczne. Studiuje obecnie fizykę i zarządzanie nowymi technologiami na Uniwersytecie Utrechtu w Holandii.

18-latek weźmie udział w locie w zamian za anonimową osobę, która wcześniej kupiła bilet za 28 mln dolarów na aukcji internetowej. Nie może ona uczestniczyć w najbliższym locie ze względu na „uprzednie zobowiązania”. Jak zapewniła firma Bezosa osoba ta „postanowiła uczestniczyć w innym locie w przyszłości”.

Źródło: Violetta Baran, *USA. 18-latek poleci w kosmos z Jeffem Bezosem*, dostępny w internecie: <https://wiadomosci.wp.pl/usa-18-latek-poleci-w-kosmos-z-jeffem-bezosem-6661766478367488a?nil=&src01=f1e45&src02=isgf> [dostęp 22.07.2021 r.].

Ćwiczenie 7

Sformułuj wniosek, którym podsumujesz, czym powinien się charakteryzować tekst informacyjny.

Ćwiczenie 8

Zastanów się i odpowiedz pisemnie, dlaczego dziennikarze mieszają wiadomości informacyjne z komentarzami. Uzasadnij swoje zdanie.

Dla nauczyciela

Autor: Bożena Święch

Przedmiot: Język polski

Temat: Czym różni się wiadomość od komentarza?

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.
2. Wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych.

IV. Samokształcenie.

2. Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;
- 3) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja, homilia), popularnonaukowych i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 3) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- 7) stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność;

8) rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu, bańki informacyjnej, wiralności; rozpoznaje te zjawiska w tekstach i je charakteryzuje;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

2) wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2) wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- rozpoznaje cechy gatunkowe tradycyjnej wiadomości dziennikarskiej;
- poznaje różnice między wiadomością i komentarzem dziennikarskim;
- redaguje wiadomość dziennikarską zgodnie z zasadą obiektywizmu;
- rozpoznaje związek stosowanych przez nadawcę środków językowych z dominującą w wypowiedzi funkcją.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- odwrócona klasa;
- symulacja pracy dziennikarskiej.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- materiały przygotowane, wybrane przez uczniów z zasobów tradycyjnych i online; wiadomości, komentarze; wydruki, nagrania.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał Czym różni się wiadomość od komentarza.
2. Nauczyciel prosi, aby uczniowie przygotowali się do lekcji odwróconej i objaśnia zasady tej metody.

http://www.bc.ore.edu.pl/Content/897/T416_Lekcja+odwrocona.pdf

Celem uczniów jest też analiza materiału na temat wiadomości i komentarzy dziennikarskich:

<https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2014/1012/164254-piekot-t-dyskurs-polskich-wiadomosci-prasowych-calosc.pdf>

Piotr Lewandowski Creative writing publicystycznych tekstów dziennikarskich

Kreatywny wywiad dziennikarski dostęp: https://pdf.helion.pl/e_03i0/e_03i0.pdf str.46

Uczniowie wspólnie wybierają temat, którego mają dotyczyć zbierane i selekcionowane przez nich wiadomości i komentarze.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel zapisuje na tablicy słowa Anny Wierzbickiej: Chcę, żebyś wiedział, że coś się wydarzyło. Prosi uczniów o ich komentarz, a grupie specjalistów związanych

z komentarzem dziennikarskim proponuje przeredagowanie motta w sposób uwzględniający specyfikę komentarza.

2. Nauczyciel proponuje zmianę aranżacji klasy np. nadanie jej cech redakcji lub studia nagrań i rozpoczęcie pracy dziennikarskiej, której celem jest doskonalenie umiejętności odróżniania wiadomości od komentarza.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie pracują w dwóch zespołach redakcyjnych. Grupa I przygotowuje serwis informacyjny związany z wybranym tematem. Uczniowie prezentują zebrane wiadomości na tablicy, przygotowują ich głośne odczytanie, rozmawiają na ich temat, wybierają najciekawsze i najbardziej zbliżone do tradycyjnego układu cech gatunkowych. Korzystają z ćwiczeń sekcji Sprawdź się.
2. Grupa II przygotowuje komentarze do wiadomości opracowywanych przez grupę I. Uczniowie mogą korzystać z ksero lub zrobić zdjęcia trzech wybranych wiadomości i podporządkować im zebrane komentarze lub zmodyfikować przygotowany przez siebie materiał i zredagować pisemne komentarze, które zostaną odczytane/wygłoszone w czasie klasowych warsztatów dziennikarskich lub klasowego programu publicystycznego; korzystają z ćwiczeń sekcji Sprawdź się.
3. Nauczyciel jest redaktorem naczelnym; pomaga w sprawnym przebiegu zajęć, udziela głosu klasowym dziennikarzom.

Faza podsumowująca:

1. Na tablicy uczniowie spisują cechy wiadomości i komentarza. Zespół wiadomości zapisuje to, czego nauczył się o komentarzu, a grupa specjalistów od komentarza zapisuje cechy wiadomości jako formy wypowiedzi dziennikarskiej.
2. Uczniowie rozmawiają na temat rzetelności i obiektywizmu wypowiedzi dziennikarskich, wyliczają sposoby odróżniania faktów i opinii, których nauczyli się na lekcji.

Praca domowa:

1. Obejrzyj dowolny blok wiadomości w telewizji i zapisz prezentowane treści w formie notatki prasowej.
2. Napisz notatkę syntetyzującą na podstawie dwóch wiadomości na temat, któremu podporządkowany był materiał dydaktyczny wykorzystany w czasie lekcji.

Materiały pomocnicze:

- *Dziennikarstwo i świat mediów*, pod. red. Zbigniewa Bauera i Edwarda Chudzińskiego, Kraków 2004.
- <https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2014/1012/164254-piekot-t-dyskurs-polskich-wiadomosci-prasowych-calosc.pdf>

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji Mapa myśli do podsumowania lekcji lub do zaproponowania uczniom opracowanie prezentacji multimedialnej ilustrującej mapę.